

JAN BURIAN VÁS ZVE NA FESTIVAL OSAMĚLÝCH PÍSNICKÁŘŮ

Dagmar Voňková

12+13. dubna 2013 od 17.00-24.00 v pražském klubu Kaštan:

FESTIVAL OSAMĚLÝCH PÍSNICKÁŘŮ:

Jiří Smrž

Caine, Terezie Palková, Karel Vepřek, Pavel Klusák, Jiří Nohel, Martina Trchová, Čokovoko, Petr Linhart, Dagmar Voňková, Zuzana Homolová, Jiří Smrž, Oldřich Janota, Hynek Žirovnický, Karel Diepold, Filip Pýcha, Michal Bystrov, Karolína Kamberská, Petr Váša, Adam Rut, Jana Šteflíčková, Jan Burian, Martin Kyšperský, Bio Masha, Jiří Dědeček, Jiří Konvrzek, Jan Jeřábek, Tamara Nathová...

Píseň jako umělecké dílo

Když napíšu, že píseň může být umělecké dílo, na řadu konzumentů rozhlasu a televize to nejspíš zapůsobí velice nedůvěryhodně. A není se čemu divit. O přetrvávající existenci žánru umělecké písně se mohou přesvědčit málokde – sem tam některý nekompromisní písničkář vydá písňové album, někdo ho objeví na internetu, v nějakém klubu či divadle, popřípadě v hospodě nebo veřejné knihovně. Čas od času se tomuto žánru seriózně věnuje některý recenzent v tisku – Pavel Klusák v Lidovkách, Antonín Kocábek v Týdnu... Zřídka se však o něm něco dozvíte z rozhlasu. S výjimkou pravidelných pořadů Milana Tesaře v rádiu Proglas, některých programů Jany Ježkové a několika dalších moderátorů pražského Radia 1 a také veřejnoprávní Vltavy, která se kromě toho snaží věnovat i klasice, jazzu, etnické hudbě a bůhví čemu ještě... O televizních hudebně-kritických pořadech nemá smysl psát, protože kde nic není, ani smrt nebere.

Písničkář – a teď myslím člověka, který své písně považuje především za umělecké dílo a teprve ve druhé či třetí řadě ho zajímá, kolik mu to vynesou – je dnes v podobném postavení jako básník. Ten také obvykle nepózuje na titulních stranách časopisů a média se mu téměř nevěnují. Poezie přesto ze světa nezmizela, vydávají se knihy, a kdo chce, může si je číst a umístit je třeba na čestné místo na svém nočním stolku. V jednom má ovšem básník oproti obdivovateli umělecké písně velkou psychickou výhodu: neexistuje žádný básnický průmysl, obdoba toho hudebního, a nejsou tu takzvané celebrity, které by veřejně vypočítávaly, kolik prodaly básní a u které vydavatelské firmy. Poezie se také, pokud vím, zatím nerecituje v rozhlase v komerčních programech. Naproti tomu písnička je beztréstně považována za „zboží“ a monstrum zvané hudební průmysl se nacpalo všude, kam se vejde – do supermarketů, kaváren, čekáren, úřadů a kanceláří a vystavuje tam svoje „výrobky“ přizpůsobené „potřebám trhu“. Zkuste si představit, jak svět vypadá z pohledu obdivovatele a milovníka vcelku křehkého uměleckého žánru písně. Kam přijdete, tam narážíte na zmetky! To se básníkovi nestane, aby byl denně krmen verši, ze kterých by se mu dělalo špatně; básněmi, jejichž autoři většinou neznají základní pravidla řemesla, neumějí česky a blábolí, co jim slina na jazyk přinese. Písničkář, který to ještě nezabalil, je na tom asi jako kuchař v restauraci, který se půl dne pachtí s poctivou polévkou, i když všude kolem už neznají jinou než tu z pytlíku...

Básníci i písničkáři tohle zmatení hodnot určitě přežijí. Budou psát, skládat, tisknout a vystupovat, jako to dělají odjakživa. Jen bych jejich jménem rád připomněl, že ty zvukové vycpávky mezi reklamami, to nejsou umělecká díla z oboru písní; ty dneska najdete jinde. Třeba v pražském Kaštanu můžete o tomto víkendu slyšet Dášu Voňkovou, Zuzanu Homolovou, Oldřicha Janotu, Jiřího Konvrzka, Jiřího Smrže, Petra Linhartu, Jiřího Dědečka, Martinu Trchovou, Petra Vášu, Martina Kyšperského a ještě asi patnáct dalších. Kam se hrabou instantní náhražky, tohle bude mít poctivou a nešizenou chuť, vsad'te se!
(Jan Burian – pro Týdeník Rozhlas, duben 2013)

ŽIVÁ VODA

(Dagmar Voňková)

Živá – mrtvá pod kůží mi teče
jako horký vosk
řeka krve z parafínu
změkklá minulost

Stále ještě na dně hoří
utažený knot
snad mé osvícené kosti
najdou brod

ŽIJÍ TEĎ VE MNĚ DIVNÍ LIDÉ

(Jan Jeřábek)

Žijí teď ve mně divní lidé
Vycházet s nimi těžká věc
První má duši která zebe
Druhý je plachý milenec

Třetí chodí ven jenom za tmy
Dlouhé týdny se nevrací
Když se ho zeptám kam se ztrácí
Odpoví klidně Za prací

Žijí teď ve mně divní lidé
Vycházet s nimi těžká věc
Kolik jich je A kdo je vede

Kdo je to

SMĚŠNÝ MUŽ

(Jiří Konvrzek)

Navštívil mě jeden muž
Nebyl celej byl ho kus
Jenom levá půle
Ta pravá
Ta ne

A jak ho bylo jenom půl
Bylo do něj vidět
Byl směšnej
Byl směšnej

Samá stará mehanika
V útrokách toho nešťastníka
Vrzala a skřípala
A do rytmu klepala

HAMBURG

(Martin Kyšperský)

Když Láďa Kerndl zpíval na lodi
a měl právě chvíli volno
šel s bubeníkem na palubu vzhůru
a povídali si o počasí

o tom že větší je zima než včerejší den
a racků že je zase míň
slunce vypadá jakoby potápělo se
a nejlepší je vítr severní

poslouchej Láďo povídá bubeník
mám krtka a nevím co s tím
nalévám vodu do všech těch děr
trávím ho dýmovicí

ale nepomáhá nic docela vůbec nic.... jsem na to sám
žena mi umřela a syn zmizel bůhví kam

...

a Lád'a povídá už musíme jít hrát
tenhle problém s krtky já znám
zahrádka vypadá jako po náletu
musíme jít slyším saxofón.

ČERNOU A BÍLOU

(Oldřich Janota)

Leden a únor
ještě je před námi
úkol
počítat havrany

černou a bílou
porovnat tak aby
uvnitř i vůkol
zářily zahrady

Do hlavy Třešňákem!

Probírám se starou korespondencí, dělám si ve věcech i v hlavě předjarní úklid a najednou odkudsi vypadne zapomenutý dopis od kamaráda Mirka z roku 1990. Popsal v něm tehdy jedno setkání po letech a zároveň i něco mnohem cennějšího. Určitě to z jeho psaní vyčtete taky:

*Ahoj Honzo,
včera jsem dostal do hlavy Třešňákem! Když jsem na něj předevcírem čekal U Kaple na Betlémáku, přistihl jsem se, že se bojím, že všechno to, co mi s ním bylo dáno prožít před čtrnácti až osmi lety, je nenávratně v háji, že to, co za chvíli do té hospody přijde, nebude Vlasta, ale další položka do sbírky navrátivších se emigrantskejch zpěváků, chovajících se s blahoskonným nadhledem a shánějících se po Pantonech, Supraphonech, Bontonech etc., kdy, kde a za kolik jim vyjde deska.
Zcela sentimentálně jsem se nořil do vzpomínek – jezdíme s Vlastou v invalidním vozíčku v pokoji v Panské ulici a střílíme ze vzduchovky do špejlí našprajcovaných v otevřených dvířkách kamen zvaných Petry. Já se jmenuju Miřníž, on Miřvejš... Jsem Vlastou zatažen na návštěvu ke*

Kormanům do Karlína, musíme vypít na uvítanou dvoudecku nejlevnějšího stocku, něco na způsob dýmky míru, a pak jít do cikánský hospody, kde nás Milan Korman obere ve ferblu o všechny prachy a po zavíračce nám je vrátí, protože „já si s tím, volové, vydělávám od osmi let“... Prolezáme smeťáky a skládky kolem Libčic nad Vltavou a konáme netušené happeningy v pískovně, kde uprostřed čirou náhodou stojí opuštěné karmínové křeslo... A stovky miniaturních zážitků s Vlastou, které jsem tenkrát ani nebral na vědomí, ale během těch osmi let začaly vylezát na povrch. Do té míry, že jsem zjistil, že se mi po něm stejská. A strašně moc. A vlastně, přiznám se, že si mi stejskalo jenom po Vlastovi. Je to možná blbý, ale ostatní byli pro mě jenom „ti emigranti“, zato Vlasta byl kamarád, kterej mi někam zmizel, jak jsem si aspoň myslel, navěky... A když přišel, všechno tohle ze mě spadlo. Přišel Vlasta Třešňák a bylo to, jako bychom se rozloučili včera, když mi dával všechny svoje hohnerky (který mimochodem dodnes hrajou – až na děčko).

A včera v Baráčnické rychtě v Nerudovce jsem dostal Třešňákem do hlavy definitivně. Vedle spousty veršujících politiků se najednou objevil, já nevím, jak to říct (doufám, že si ty veršující politiky nevztahuješ na sebe; Skoumala, Dědečka a tebe z toho vyjímám), monolit čistý poezie! A vyrazilo to dech spoustě lidí, zvlášť těch, kterým bylo před osmi lety třeba deset nebo dvanáct a nepustili Vlastu z pódia asi půl hodiny, ale ne jako Kryla, žádný zdvižený ruce a prsty do V. Prostě zírali a tleskali. A kdybys viděl, jak si ty písničky Vlastík prožil! Bylo v tom celejch těch osm let a taky to, že hraje zrovna na Rychtě, kde vlastně tenkrát... atd. A byla v tom ta poctivost a byl v tom celej Třešňák, protože Vlasta a to, jak žije, a to, jak a co píše, a to, jak to reprodukuje, jedno jsou, je to nedělitelnej celek. Odcházel jsem a cítil jsem se slabej v nohách. Šli jsme k Tygrovi, kde čekalo pár kamarádů a pár byvších disidentů a všichni chtěli Třešňáka, tak jsem šel domů, protože jsem asi v podstatě plachej člověk a nechtěl jsem vypadat jako „suite“. A na Vinohradech voněl jasmín... Myslel jsem, že už mě hned tak něco nedostane, chyba! Snad pochopíš, proč tohle píšu zrovna tobě. Ahoj a pozdravuj rodinu.

Tak tu teď po letech civím na ten dopis, kterým jsem dostal do hlavy zase já, a jsem moc rád, že jsem ho nějakou náhodou nevyhodil. Bude se hodit, člověk by si takové věci měl občas připomínat.

(Jan Burian, Pro Týdeník Rozhlas, březen 2013)

ROZHOVOR Z ROKU 2006

Jsme komerčně nemotorní, ale svobodní

13. 9. 2006

Rozhovor Jana Buriana pro Hospodářské noviny

Písničkářské sdružení sedmdesátých let Šafrán, mezi jehož hlavní postavy patřil například Jaroslav Hutka, už dávno vstoupilo do legend. Jiná legenda českého písničkářství se možná rodí dnes. Spisovatel, televizní moderátor a především písničkář Jan Burian a jeho prozatím »dvanáct apoštolů«, často velmi originálních tvůrců, otevírá svou pravidelnou scénu v pražském Divadle na prádle. Říkají si volné sdružení osamělých písničkářů. Burian, muž donkichotské povahy, chce s nimi rehabilitovat písničku. Písnička není hluk, není zboží, ani reklama na to, abyste si koupili desku. Písnička je tradiční umělecký žánr, tvrdí Burian.

HN: Není slovo »osamělí« poněkud bolestínské? Proč jste vlastně osamělí? Není bolestínské, ale pravdivé. Písničkář je při své práci mnohdy sám, zodpovědnost má často jen za svou tvorbu (ve smyslu - co si neudělám sám, to nemám) a cesty z koncertů, na nichž vystupuje, bývají také dost osamělé. Většina z nás to tak či onak určitě pocítuje. A navíc je to myslím docela hezký a poetický název volného sdružení, ne?

HN: Má ta osamělost například vliv na témata písní, jejich vyznění?

Asi ne rozhodující, spíš jde o určitou autorskou zodpovědnost, že se na jevišti před lidmi neschováš a na dlouhých cestách sám před sebou také ne.

HN: Je vás v této chvíli třináct. Kdo další má dveře otevřeny? Existují nějaká »pravidla« pro vstup do tohoto volného sdružení?

Pravidla neexistují. O tom, kdo s námi bude hrát, rozhoduji já. Řekl jsem si, že to bude nejlepší způsob, jak něco zorganizovat, když tu zodpovědnost prostě vezmu na sebe a za čas znovu oslovím své kolegy a zeptám se jich, jestli mě nechtějí vyměnit za někoho jiného, kdo by to dělal líp nebo jinak. Samozřejmě je k tomu nutný souhlas pozvaných písničkářů a musím říct, že se k sobě chováme velmi kolegiálně až s láskou.

HN: Stalo se, že někdo odmítl účast ve vašem sdružení, a naopak, že jste někoho odmítli? Odpovídám za úroveň dramaturgie a prostě se nevyhnu tomu, že někoho pozvu a někoho ne. Během těch asi sedmi let, co organizuji Festival osamělých písničkářů, bylo doposud nejdůležitější dát dohromady spřízněné duše. Teď se uvidí, jak se všechno bude vyvíjet dál, co bude potřeba udělat, čemu se bránit a co prosadit. Ale myslím, že v tom, co jsme dělali doposud, nebylo žádné násilí.

HN: Zařadil byste mezi »osamělé« třeba Jaromíra Nohavicu, který je pro většinovou populaci neznámějším »prototypem« barda s kytarou? Nezařadil. Cítím v tom, co dělá, určitý kalkul, který se do této společnosti nehodí. Ale tím nechci říct, že by se mi všechno, co dělá nelíbilo. To, co děláme my, je prostě něco jiného, jsme jiní a jsme jinde.

HN: Odráží se volného sdružení osamělých písničkářů inspirace Šafránem? Volné sdružení je skutečně termín, který jsem k osamělým písničkářům přiřadil, aby vzdáleně připomínalo Šafrán, tedy volné sdružení písničkářů sedmdesátých let. Oni ti tehdejší i ti dnešní mají mnoho společného - samozřejmě, že ne totalitu, ale určitou uměleckou neústupnost, nepřizpůsobivost, komerční nemotornost a hlavně svobodného ducha.

HN: Jaké jsou hranice té neústupnosti? A je snad komerční nemotornost předností? Každý má své vlastní hranice, ale neústupnost bych viděl především v tom, že se při tvorbě nemyslí na reakce publika, ani na komerční úspěch, ale jen a jen na dílo samo a toho se prostě člověk nemůže vzdát, i kdyby si měl hrát jen pro sebe. Komerční nemotornost má své výhody i nevýhody. Když nemáte vlohy něco prodat, tak sice moc peněz nevyděláte, ale zase to člověka tak nesvazuje, má spoustu lepších věcí na práci, než něco prodávat, a je svobodnější.

Ivan Hartman, Hospodářské noviny 13. 9. 2006

A ještě jedna vzpomínka:

JAK JSME (NE)DRŽELI STÁTNÍ SMUTEK

Vždycky, když slyším někoho říkat, že je dneska jiná doba a už není čas jen tak se scházet a kamarádit jako dřív, že mezi umělci vládne především konkurenční boj a každému jde jen o peníze, vzpomenu si na volné sdružení Osamělých písničkářů a mám radost, že to není pravda.

Osamělí písničkáři to je v současné době téměř třicítka lidí, pestrá a značně různorodá společnost muzikantů, kteří navzdory hudebnímu průmyslu a jeho krizím či konjunkturám pořád jaksi považují písničku za odvěký umělecký žánr do značné míry nezávislý na médiích a prodejnosti desek. Skládají a zpívají svobodně, co a jak se jim zachce. Někteří se živí převážně koncertováním, jiní mají takzvaná občanská povolání. Jeden z nich například programuje jízdní řády vlaků, jiný vymýšlí systémy bezpečnostních zámků, další je prezidentem spisovatelského PEN klubu. Jsou mezi nimi i učitelé, výtvarníci a nebo třeba herečka, která si

přivydělává jako zdravotní klaunka. To, jak kdo získává peníze na živobytí, není podstatné. Všichni ovšem vymýšlejí zajímavé písničky a většinou také pravidelně vydávají nahrávky, i když mezi nimi najdete i jednoho, který koncertuje už třicet let, ale na své první album pořád ještě čeká, přestože některé jeho písně mezitím téměř zlidověly... Nechce to zkrátka moc uspěchat a vydávání pro něj není zase tak nezbytné... Osamělí písničkáři nemají žádné IČO ani stanovy, dokonce ani členství. Pravidelně koncertují v břevnovském klubu Kaštan nebo jinde, jednou za rok mívají svůj festival, v červnu a prosinci se ti, kdo mají čas a chuť, scházejí na společných večírcích. To se pak všichni usadí na jevišti a ten večer zpívají nejen pro publikum ale hlavně pro sebe. A věřte nebo nevěřte, naslouchají si, baví se, tleskají si a všelijak jinak se přátelí. To všechno se děje většinou bez nároku na honorář, odměnou jim bývá, jak se říká, práce sama...

Pokaždé, když se termín setkání blíží, tak trochu pochybuji, jestli se zase uskuteční. Co když na to už nebude čas, vždyť tolik lidí přece říká, že je to tak těžké jen tak se navštěvovat a žít pospolitým životem...

Jenže kolegů písničkářů, kteří na společný večírek přicházejí, kupodivu pořád přibývá. Na ten poslední před Vánocemi se jich v době státního smutku dostavilo patnáct. Na jevišti Kaštanu nebylo pomalu kam si sednout, zaplnilo se i hlediště. Státní filharmonie toho večera kvůli úmrtí prezidenta Havla zrušila své koncerty, ale po písničkářích nemůžete chtít, aby nějak příliš dodržovali státem nadirigovaný způsob smutnění. Každý se se svými pocity vyrovnával po svém. Zazpíval během večera dvě písničky, někdy vážně jindy naopak, občas se pódium i hlediště dokonce otřásalo hurónským smíchem. Mělo to tak zkrátka být a panu Václavovi, který měl písničkáře rád, by se to tak určitě líbilo.

Já jsem se nemohl ubránit představě, že tam dokonce někde v šeru hlediště sedí na židli a poslouchá, jako v těch dobách, kdy bylo snadnější se potkávat a kamarádit. Usmívá se - a taky trochu závidí, protože jemu šlo v životě skoro všechno, jen to zpívání zase tak moc ne.

Když Jiří Dědeček zavzpomínal na devadesátá léta písničkou *Óda na prezidenta*, která končí furiantským zvoláním: Volové, to je fatální, pan prezident je normální! Byl to pro mě v tu chvíli ten nejryzejší výraz státního smutku, jakého jsme byli všichni schopni...

I písničkáři, jak se zdá, zůstali normální. Tak jen aby nám to vydrželo...

(Psáno pro Týdeník Rozhlas)